

Sakrament pomirenja i euharistije – put uzajamnog prihvatanja u obitelji

Marijan STEINER

Sažetak

U članku se govori o važnosti sakramenata pomirenja i euharistije za zajedništvo i sklad među članovima kršćanske obitelji. Redovitim pristupanjem sakramentu pomirenja pojedini članovi priznaju svoje grijeha i slabosti, te dobivaju od Boga oprostjenje i milost za dostojan kršćanski život u obiteljskoj zajednici. Primanjem sakramenta euharistije sjedinjujemo se ne samo s Kristom Gospodinom, nego i međusobno: te veze s drugima nosimo u svojoj kršćanskoj biti kao što ih ima i Krist – Glava otajstvenog Tijela čiji smo mi udovi.

Uvod*

Cijeli se život kršćana odvija sakramentalno. Ovdje ćemo govoriti samo o dva sakramenta: o pomirenju i euharistiji, otkrivajući u njima, između ostalog, put uzajamnog prihvaćanja među članovima kršćanske obitelji.

Kršćanin koji je svjestan da svojim mislima, riječima, djelima i propustima nije postupao prema Bogu kao prema Ocu i prema ljudima kao svojoj braći i sestrama obraća se svećeniku za milost oprostjenja, kako bi se duhovno ponovno rodio i uspostavio narušeno prijateljstvo s Bogom i ljudima.

U pričesti primamo posvećeni kruh i vino, tj. presveto Tijelo i Krv Kristovu. Na taj način sjedinjujemo se s Gospodinom ali i sa svim ostalim pričesnicima, izgrađujući jedinstvo Kristovog otajstvenog tijela – Crkvu.

Sakrament pomirenja ili pokore

Pomirenje Boga i ljudi izvršio je naš Gospodin Isus Krist otajstvom svoje smrti i uskrsnuća. On je službu pomirenja povjerio Crkvi i apostolima. Zbog ljudske slabosti događa se da kršćani ostave Boga kojemu su se kod

* Za izlaganje je korištena sljedeća literatura: Sveta kongregacija obreda, *Uputa o štovanju euharistijskog misterija*, Zagreb, 1967.; R. Brajičić, *Bilješke o euharistiji* (skripta), Zagreb, 1971.; J. Bommer, *Befreiung von Schuld. Gedanken zu einer neuen Buß- und Beichtpraxis*, Zürich-Einsiedeln-Köln, 1976.; J. Ramos-Regidor, *Il sacramento della penitenza. Riflessione teologica biblico-storico-pastorale alla luce del Vaticano II*, Torino, 1979.; A. Adam, *Uvod u katoličku liturgiju*, Zadar, 1993.

krštenja potpuno predali. Drugim riječima grijehom prekidaju svezu prijateljstva s Bogom. Zato je Krist Gospodin ustanovio poseban sakrament pomirenja za oprostenje grijeha nakon krštenja. Nekad su taj sakrament zvali i »drugo krštenje« jer nam vraća krsnu milost koju smo izgubili počinjenim teškim grijesima. U sakramentu pomirenja vjernici »primaju od Božjeg milosrđa oprost uvrede Bogu učinjene i ujedno se pomiruju s Crkvom koju su svojim grijehom ranili, i koja radi za njihovo obraćenje s ljubavlju, primjerom i molitvom« (LG 11).

a) Grijeh i Isusov odnos prema njemu. — Da bismo ispravno shvatili sakrament pomirenja ili pokore potrebno je u svjetlu vjere ukratko procijeniti ono što zovemo grijehom. Grijeh je svjesno i slobodno odstupanje od Božje volje koja obvezuje, samovoljno sebično »ne« Stvoritelju i njegovim zapovijedima. On znači kidanje veze između Stvoritelja i stvora. Za nas kršćane grijeh je također izdaja božanskog poziva i istinskog samostvarenja u nasljedovanju Krista.

Isus se odnosio prema grijehu vrlo ozbiljno. On je bio odlučan propovjednik pomirenja s Ocem nebeskim. Prema grešnicima pokazivao je svoju naklonost: pripremao je njihovo pomirenje i sam opraštao grijehe. Vrhunac je Kristove ljubavi prema grešnim ljudima njegova patnja i smrt na križu. Tom jedincatom ispaštajućem i pomirbenom činu dao je trajnost ustanovivši sakrament svoga Tijela za nas predanog i svoje Krvi prolivene za oprostenje naših grijeha. Svoje učenike je ovlastio da propovijedaju obraćenje i oprostenje grijeha svim narodima, te krštavaju za otpuštenje grijeha. Ustanovljenjem skramenta pomirenja Krist nam je dao mogućnost da ponovno dobijemo krsnu milost, koju gubimo teškim grijesima. Tako su tri sakramenta — krštenje, euharistija i pomirenje — u izravnoj svezi s opraštenjem grijeha.

b) Društveno–eklezijalna dimenzija grijeha. — Grijehom se također ruše najdublje osnove i pravni poredak ljudskog društva, on vodi nepravdi nad čovjekom. Taj je društveni vidik osobito izražajan s obzirom na crkvenu zajednicu, koju je Krist pozvao na svetost. Svaki teški grijeh (pa i tajni) članova Crkve opterećuje njezinu životnu snagu, vjerodostojnost i misionski zamah. Ono što su sveci Božjom milošću i često na herojski način sagradili, to grešnici djelomice uništavaju. Tako je grijeh u suprotnosti s nakanom Krista koji je »ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti, očistivši je u kupelji vode uz riječ« (Ef 5,25–26).

Treba naglasiti da se oprostenje grijeha događa u Crkvi i po Crkvi. Krist je dao Crkvi punomoć da u njegovo ime oprašta grijehe putem svojih svećenika u posebnom sakramentu. Sve po čemu bivamo više Crkva, po čemu smo više »zajedno s drugima«, vodi nas prema pomirenju s Bogom i ljudima. Napori da nadoknadimo počinjeno zlo više nas ujedinjaju

i time pripravljaју oproštenje. Kad se muž i žena ili dva prijatelja pomiruju, Krist je Gospodin prisutan među njima i priopćava im svoga Duha oproštenja. Takvo pomirenje, naime, izgrađuje crkvenu zajednicu. Može nam biti naporan pokušaj da sastavimo u komade raskidanu zajednicu. Ali Božje oproštenje ne može se zamisliti bez međusobnog pomirenja. O tome Krist govori u Propovijedi na gori. Poziva nas da ostavimo svoj dar pred žrtvenikom ako se nismo pomirili sa svojim bratom ili sestrom. A od Oca nebeskog tražimo da nam oprostī naš dug kao što i mi opraštamo svojim dužnicima.

Eklezijalno–kultna dimenzija bitno ulazi u čin samog opraštanja grijeha. Sakramentom pomirenja vjernici se pomiruju s Bogom i s Crkvom. Crkva sudjeluje u obraćenju grešnika ljubavlju, primjerom, molitvom, dok obraćeni grešnik Crkvi vraća svoju ljubav, npr. molitvom, a to je opet građa s kojom Crkva surađuje na obraćenju druge braće i sestara. Grijeh uvijek razdvaja i raspršuje, a ljubav ponovno privodi jedinstvu. Kršćanska pravednost kao cilj trajnog obraćenja uključuje pomirenje sa svojim bližnjim, napose unutar vlastite obitelji, te solidarnost sa svim ljudima dobre volje u svrhu mira i pravde u svijetu.

c) Uspostavljanje ponovnog odnosa s Bogom i ljudima. — Još jedan razlog za pristupanje sakramentu pokore jest i priznanje vlastite nemoći da uspostavimo narušeni odnos s Bogom i s ljudima. To ne možemo sami ostvariti. Zbog toga je sakrament pomirenja također djelotvorni znak Božje moći praštanja i obnove.

Pomirenje s Bogom nerazdruživo je od pomirenja s Crkvom. Koliko su međusobno povezani odnos čovjeka prema Bogu i odnos prema braći pokazuje sv. Ivan time što ljubav prema bratu čovjeku proglašava jedinim istinitim i djelotvornim znakom prepoznavanja Boga, ljubavi i zajedništva s njim (usp. 1 Iv 3,14–17; 4,19–21). Vrlo je značajno da se sve to događa u sakramentu Crkve, jer teški grijeh znači ujedno i prekid odnosa s tom milosnom zajednicom. I manje težak grijeh nanosi štetu Crkvi, jer svaki grijeh umanjuje svetost zajednice. Oproštenje znači i obnovu nutarnjeg jedinstva sa zajednicom kršćanskih vjernika.

Svoje grijehe priznajemo pred svećenikom, što nam ponekad može predstavljati problem. Čemu takvo priznanje? Zašto nije dovoljno samo molitva Bogu i kajanje u tišini srca? Nije dostatno zato što je riječ o našem pomirenju s Bogom putem pomirenja s Crkvom. Naš je Gospodin zaista svoju moć opraštanja grijeha povjerio hijerarhijskoj Crkvi, što se vidi i u obrascu odrješena koje svećenik izgovara nad pokornikom: »...neka ti on (Bog) po služenju Crkve udijeli oproštenje i mir...«. Osim toga isповijed grijeha nije u protivnosti sa stanjem grešnika. Naprotiv! Znamo i iz svakodnevnog života da nam je lakše kad nekome povjerimo svoju unutarnju muku. Već psihološki gledano, čovjek radije priznaje svoju

krivnju pred nekim, nego da to učini samo u »skrovitosti svoga srca«. Svećenik je u sakramentu pomirenja i sudac i liječnik duše: prosuđuje na temelju priznanja grijeha i pruža duševnu okrepnu, liječi.

d) Grijeh pojedinaca i grijeh skupine. — Grijeh je prema kršćanskoj moralci manjak nekog moralnog dobra u subjektu, manjak cjelovitosti moralnog čina. Polazeći od datosti kršćanskog morala i od činjenice da je čovjek društveno biće, grijeh se može izraziti općenitom formulom i kao manjak ili nedostatak u čovjekovu odnosu prema drugomu. Taj drugi će biti: Bog, ili bližnji (pojedinaac) ili pak neka zajednica (skupina, društvo, Crkva). Govoreći o grijehu pojedinca i grijehu skupine treba uzeti u obzir uvjetovanost odnosa između pojedinca i skupine.

Čovjek se ne uklapa u zajednicu jednostavno samim biološkim činom rađanja, nego socijalizacijom, tj. primanjem onih ideja, vrijednosti i okvira ponašanja s kojima i u kojima živi dotična zajednica. To u prvom redu vrijedi za obitelj kao osnovnu ljudsku zajednicu. Zato su majka i otac ne samo biološki, nego i sociološki pojmovi: njihov međusobni odnos i odnos prema djeci od bitnog je značenja za rast obitelji i cjelokupnog društva.

Za sve potonje čovjekove odnose (u vlastitoj obitelji i društvu), od izvanredne je važnosti vrijeme njegova najranijeg djetinjstva kada se u odnosu prema majci oblikuje ono što psiholozi nazivaju prapovjerenje. To je prapovjerenje mogućnost i potreba da se s drugim čovjekom živi u uzajamnom obogaćivanju: majka i dijete u svojoj različenosti čine živo i bogato jedinstvo. Tu se drugoga prima bez prethodnog ograničenja. Ako nešto takvo ne uspije, čovjek će ostati osamljen, u strahu pred drugima i njihovoj različitosti. Dode li s vremenom do nesklada u obitelji potrebno je truditi se oko uspostavljanja međusobnog jedinstva uzajamnim praštanjem i dijalogom, ali također i pristupanjem sakramentu pomirenja: svaki je, naime, grijeh uvreda i Bogu koji je uspostavio cjelokupni moralni porijekal.

e) Neke povijesne pojedinosti o sakramentu pomirenja. — Ovdje ćemo istaknuti prije svega javno–društveni značaj i obilježje pokorničkog postupka u povijesti, da bismo naglasili važnost sakramenta pomirenja i za naš svakodnevni život s drugim ljudima. Već je Pracrkva poznavala praksu izopćenja teškog grešnika na određeno vrijeme iz zajednice Božjeg naroda kako bi ga potaknula na obraćenje (usp. 1 Kor 5,1–13).

U sljedećem razdoblju bili su podvrgnuti javnom pokorničkom postupku samo teški grijesi, u koje su se ubrajali napose *otpad od vjere, ubojstvo i preljub*. Sakrament pokore imao je sljedeći oblik: tajno priznanje grijeha pred biskupom ili njegovim zamjenikom, primanje među pokornike i određivanje pokorničke dužnosti, te isključenje iz euharistijskog slavlja odnosno od primanja pričesti. Vrijeme pokore moglo je trajati i više godina,

ponegdje sve do smrti. U Rimu se ponovno primanje u Crkvu najčešće događalo na Veliki četvrtak obredom polaganja biskupovih ruku i molitvom odrješenja. U pojedinim krajevima pokorniku su zadavana doživotna pokornička djela, koja su ga društveno i gospodarski mogla nepodnošljivo opterećivati. Sve je to uzrokovalo često odgađanje sakramenta pokore sve do smrti.

Od 6. stoljeća, pod utjecajem irsko–škotskih redovnika, vjernici ispovjedaju grijeh svećeniku, odmah dobivaju odrješenje, a pokoru mogu izvršiti i poslije. Takav je redosljed i u današnjoj pokorničkoj praksi Crkve.

U novom vijeku pokornički je postupak gotovo posve izgubio svoje javno–društveno značenje i obilježje. To se još pojačalo kad se od 16. stoljeća ispovijedanje premjestilo iz oltarnog prostora u zatvorenu ispovjedaonicu s rešetkom. No taj oblik sakramenta pomirenja ističe izvornu kršćansku istinu da smo svi grešnici, a ne samo oni koji su počinili javno poznate grijeha.

Danas Crkva želi istaknuti društvenu dimenziju sakramenta pomirenja time što preporučuje obavljanje pokorničkog bogoslužja, gdje se okupljeni pokornici zajednički pripremaju za pojedinačnu ispovijed grijeha.

Sakrament euharistije

Euharistija je središnji sakrament kojemu vode svi ostali sakramenti, pa se preporučuje da se njihovo slavljenje povezuje s euharistijskim slavljenjem. U euharistiji Krist nije prisutan samo svojom moću kao u ostalim sakramentima, nego i osobno svojom božanskom i ljudskom biti.

Euharistija je sakrament jedinstva što se osobito ističe u pričesnoj epiklezi, molitvi kojom se moli da »pričesnike Tijela i Krvi Kristove Duh Sveti sabere u jedno« (II. euharistijska molitva). Biti jedno s Kristom i međusobno — to treba da bude plod sudjelovanja u euharistijskom slavlju kojemu je kruna pričest. Upravo riječ *pričest* znači *udio, sudjelovanje*, a pravi joj je smisao: jedinstvo s Kristom po svetoj euharistijskoj gozbi. Znakovito je što se u latinskom jeziku za pričest upotrebljava riječ *communio*, tj. *zajedništvo* s Kristom, te s braćom i sestrama.

a) *Euharistija kao žrtvena gozba.* — Euharistijsko slavlje je sveta gozba na kojoj zajedničkim blagovanjem Tijela i Krvi Kristove Božji narod biva dionikom dobara vazmene žrtve, obnavlja novi savez što ga je Bog jednom zauvijek sklopio s ljudima po Kristu, te u vjeri i nadi predskazuje i pretječe eshatološku gozbu u kraljevstvu Očevu, navješćujući smrt Gospodinovu dok on opet ne dođe (*parusia*). Isus se žrtvovao na križu Ocu nebeskom i tim žrtvovanjem postao naša hrana. Žrtvovati se Ocu za Isusa

je značilo ispuniti Očevu volju da Sina preda za spasenje čovječanstva. Žrtvujući se, Krist Gospodin se nama daje za hranu i dajući nam se za hranu, žrtvuje se.

Dati se za hranu znači za Isusa žrtvovati se na križu, uskrsnuti, uzaći na nebesa i sjesti s desna u slavi Očevoj. U pričesti (gozbi) sjedinjujemo se s Kristom u stanju žrtve, po čemu se naše sjedinjenje s njim kao žrtvom uspinje na vrhunac. *Uputa o štovanju euharistijskog misterija* jasno kaže: »Stoga misa ili večera Gospodnja ujedno i nerazdvojivo jest: žrtva po kojoj žrtva križa biva trajnom; spomenčin smrti i uskrsnuća Gospodinova koji je rekao: 'Ovo činite na moju uspomenu' (Lk 22,19); sveta gozba na kojoj zajedničkim blagovanjem Tijela i Krvi Gospodnje Božji narod biva dionikom dobara pashalne žrtve...« (br. 3).

b) Zajedničko blagovanje. — Prve kršćane nije trebalo uvjeravati da blagovanje Kristova Tijela i Krvi ostvaruje i učvršćuje njihovo zajedništvo. Oni su bili svjesni onoga što je izrazio apostol Pavao: »Zar nije posvećeni kalež koji posvećujemo zajedništvo s krvlju Kristovom? Zar nije kruh koji lomimo zajedništvo s tijelom Kristovim? Budući da je samo jedan kruh, mi smo svi jedno tijelo, jer smo svi dionici jednoga kruha« (1 Kor 10,16–17).

Pričest je zajedničko blagovanje po kojoj narod Božji postaje dionikom dobara vazmenog otajstva. Sveta misa ili euharistijsko slavlje nije privatna stvar, a tako ni pričest po kojoj vjerničko sudjelovanje u prinošenju žrtve dosiže vrhunac, nije privatna stvar pričesnika koja bi se događala samo između Krista gospodina i pojedinog vjernika. Pričest je gozba koju Krist po svojoj Crkvi sprema i daje svojoj braći i sestrama, djeci svoga nebeskoga Oca. To je svečana obiteljska gozba, zajedničko blagovanje Božjega naroda. Eklezijalno obilježje pričesti traži da pričesnici pristupaju i primaju taj sakrament u ljubavi ne samo prema Kristu, već i prema prisutnoj braći i sestrama te svim ljudima. Tko nije u zajedništvu s braćom i sestrama, s Crkvom, taj se ne pričešćuje dostojno. Stoga je važno biti svjestan potrebe ljubavi i poštivanja među članovima obitelji. Njihova već postojeća sloga i jedinstvo, koji su potrebni za dostojno pričešćivanje, raste i umnaža se samom pričešću.

c) Učinci pričesti. — Teolozi ističu da pričest podržava međusobnu ljubav i čuva milosni život od odumiranja. Ona poput tjelesne hrane također omogućuje rast milosti i umnaža je. Uz to, pričest oživljuje i osvježava ljubav. Napokon, ona dionike ljubavi ispunja radošću i duhovnim mirom. Sve se to postiže time što pričešću dublje i korjenitije zalazimo u Kristovu beskrajnu ljubav. Mi ne možemo uzvratiti ljubav Kristu ako ne ljubimo sve ljude, koji su udovi njegova Tijela, a on ih u sebi nosi kao Glava čovječanstva. Nemoguće je dublje ući u tu Gospodinovu ljubav a da se korjeni-

tije ne zađe u međusobnu bratsku ljubav, što bi najprije trebalo doći do izražaja među članovima pojedinih obitelji. Krist Gospodin se izričito postovjećuje sa svojom braćom i sestrama, pa ga ne možemo odijeliti od njih. On je, istina, u svojoj osobnosti apsolutan i različit od nas, ali u njemu nema ničega što se ne bi odnosilo na nas. U Kristu se podudara biti »za sebe« i »biti za nas«. On je po svojoj biti Glava mističnoga Tijela kojemu smo mi udovi i samo ga kao takvog možemo ljubiti. Ljubav ne odjeljuje, ne isključuje kao što to čini ljudski razum, ljubav poopćava. Budući da se odnosi na cijelo biće sa svim njegovim relacijama, ona djeluje prema punini ostvarenja ljubljenog bića. Tako mistično Tijelo vodi sve većem jedinstvu i zajedništvu među članovima obitelji, Crkve i čovječanstva.

U opasnosti smo da sebe gledamo kao zasebne pojedince odijeljene od drugih, misleći da nam veze prema drugima pridolaze kao nešto sporedno. Međutim, te veze prema drugima mi nosimo u svojoj biti, kao što ih ima i Krist kao Glava otajstvenog Tijela čiji smo mi udovi. Ljudska osoba se ne može ostvariti sama po sebi, nego u odnosu i susretu s drugom osobom: ponajprije s Kristom, a u njemu i po njemu s drugim ljudima. Najbitnije ostvarenje kršćanina zbiva se po pričesti, jer se u njoj događa sjedinjenje s Kristom u njegovoj proslavljenoj tjelesnosti, a po njemu i sa svim članovima Crkve. Dobro je da to vjernici imaju neprestano na umu, kako bi lakše shvatili na kakvim se temeljima nalaze njihovi međusobni odnosi, ponajprije u vlastitoj obitelji.

d) Povezanost sakramenta pomirenja i euharistije. — Kad sveti Oci i liturgija Crkve govore o snazi brisanja grijeha u euharistiji, onda ih valja razumjeti da govore o snazi euharistijske žrtve ukoliko primjenjuje zadovoljštinu križa za grijeha ili da govore o opraštanju lakih grijeha. Euharistija je hrana, a hrana se ne daje mrtvima. Sveti Pavao izričito opominje kršćanske vjernike: »Tko god jede kruh ili pije čašu Gospodnju nedostojno, bit će krivac tijela i krvi Gospodnje. Neka se, dakle, svatko ispita pa tada od kruha jede i iz čaše pije. Jer tko jede i pije, sud sebi jede i pije, ako ne razlikuje Tijela. Zato su među vama mnogi nejak i nemoćni, i spavaju mnogi« (1 Kor 11,27–30).

Danas teolozi nastoje, oslanjajući se na rasprave koje su se vodile na Tridentskom saboru, reći nešto konkretnije o opraštanju grijeha po euharistiji. Žrtva na križu izvor je oprostjenja grijeha i našega otkupljenja, a euharistija, koja uprisutnjuje Kristovu žrtvu, treba da bude to isto. Ponajprije to znači da je euharistijsko sjedinjenje s Kristom svrha i smisao sakramenta pomirenja. Taj je sakrament samo dalja priprava za slavljenje i primanje euharistije koja već tako djeluje u pravcu opraštanja grijeha. Iz povijesti se liturgije to vidi po tome što su neke molitve za oprostjenje grijeha, koje su se koristile u euharistijskom slavlju, prenijete u obred sa-

kramenta pomirenja. Uz to, ako se tko prisutan kod prinošenja euharistijske žrtve nalazi u stanju teškog grijeha, euharistijska mu žrtva daje milost da joj se duhovno pridruži (duhovna pričest), te ga potiče i vodi k savršenom činu kajanja (ljubavi) sa željom da se što prije ispovijedi i stvarno pričesti. Pričest jača u nama ljubav i podiže najjaču obranu protiv grijeha u budućnosti.

Zaključak

Zajedništvo i sklad unutar obitelji naravna je potreba i čežnja svih njezinih članova. Kršćanska obitelj ima mogućnost da tu čežnju ostvaruje uz pomoć božanske milosti. Svoju milost Bog najobilnije dijeli po svetim sakramentima, osobito po sakramentu pomirenja i euharistije. Redovito pristupanje sakramentu pomirenja i često primanje Tijela Kristova u pričesti, omogućuje članovima kršćanske obitelji izgradnju međusobnog jedinstva na temelju povezanosti s Kristom Gospodinom, bez obzira na razlike u godinama i zvanju.

**THE SACRAMENTS OF RECONCILIATION AND EUCHARIST--
THE PATH TO MUTUAL ACCEPTANCE IN THE FAMILY**

Marijan Steiner

Summary

The article treats the importance of the sacraments of reconciliation and eucharist for the unity and harmony between members of the Christian family. Regular receiving of the sacrament of reconciliation enables the family members to confess their sins and failings, the obtain absolution from God and the grace to lead a worthy Christian life within the family. In the sacrament of the eucharist we are not only united to the Lord, Jesus Christ, but also to one another: we carry these links to others within our Christian self, just as does Jesus Christ – the Head of the sacred body we are the members of.

